

CHODÍ PEŠEK OKOLO... (Praha, 14. září)

V Knihovně Václava Havla pokračoval cyklus Večerů s polskými reportéry, tentokrát s názvem „Romové, nebo cikáni?“ Zúčastnily se ho polská reportérka Lidia Ostałowska a novinářka a romistka Saša Uhlová, moderovala Lucie Zakopalová. Tématem byla diskriminace Romů v postkomunistických zemích. Téma vážné, leč nálada příjemná, v hledišti asi padesát slečen oblečených jako do divadla, uprostřed nich jeden osamělý Rom...

Během debaty zaznělo mnoho zajímavého: například že na antipatii Poláků

foto © Ondřej Němec KnVH

Lidia Ostałowska

k Romům má veliký podíl propaganda Třetí říše za druhé světové války, nebo že na jednoho problémového neasimilovaného Roma v Česku připadají dva asimilovaní, které společnost ale nebere v potaz, protože jsou natolik integrováni, že vlastně vůbec nejsou vidět. Byly také představeny dvě knihy L. Ostałowské: první – *Cikán je cikán* (Jaroslava Jiskrová-Máj/Dokořán, 2016) – je věnovaná příběhům Romů, žijících v postkomunistických zemích, a druhá – *Akwarely pro Mengeleho* (P3K, 2014) – popisuje osudy Diny Gottliebové (1923–2009), české výtvarnice židovského původu, která v koncentračním táboře Osvětim-Birkenau musela malovat pro Mengeleho portréty vězňů. L. Ostałowska promluvila o cikánském ghettu v Bulharsku, kde jsou Romové drženi za zdi, Saša Uhlová přidala historku, jak se do jedné romské komunity na Slovensku dostala lstí, kdy se vydávala za přítelkyni romského chlapce...

Přestože vše, co bylo řečeno na pódiu, působilo poutavě a mnohdy i objevně, začal se ve mně postupně vzrůstat pocit jakési marnosti. V této útulné knihovně jsem se cítil od ghetta v Bulharsku prostě příliš daleko. Vždyť je to jen jedna debata z mnoha, myslel jsem si; za půl hodiny se slečny rozejdou (možná půjdou do Ponrepa na Fassbinderův film), mikrofony se uklidí, židle narovnájí, zhasne se a Havel na stěně tu zůstane sám ve tmě... Nevadí, řekl jsem si, a bez pocitu, že by se mě dnešní téma nějak hlouběji týkalo, jsem se pohodlněji opřel. Budu debatu o diskriminaci Romů brát prostě jako „příjemně“ strávený večer.

Jenomže v další části večera se cosi změnilo. Lidia Ostałowska začala líčit příběh, který se týkal romského holocaustu.

V koncentračním táboře Osvětim-Birkenau měla být vyklizena romská sekce, tzv. Zigeunerlager, avšak Romové jej odmítli opustit. Němci tehdy použili lest: předstírali, že od vyklizení tábora ustoupili, zároveň však vyhlásili, že mladých mužů je potřeba na práci jinde. Romy schopné odporu tak oddělili od ostatních a odvezli. A pak se stalo něco... Něco, na co jsme si v kontextu historie holocaustu, plné takových hrůz, už skoro zvykli. Ovšem nyní, z úst paní Ostałowské, to zaznělo jakoby poprvé. Díval jsem se na obličej kole sebe. Tváře ztuhly, místností zavanul studený zápach. Asi jako když na procházce jarním městem překročíte kanál a najed-

nou ucítíte tu špinavou vodu, která, neviděna, stále proudí pod povrchem... Přepadl mě intenzivní pocit, že je tu s námi někdo další; že nás, jak tu tak posedáváme v těch svých knihovnách a kavárnách, stále kdosi obchází... Nějaký Pešek... Je obrovský, měří nejméně čtyři metry. Z kratasů s velkými kapsami mu leze tlustý zadek, má rudý zátylek, odstáté uši a v sandálech bílé ponožky. Je bezvousý, v jeho beztvaré, rozbředlé postavě je něco podivně dětského. V ruce drží kus železné trubky...

Vtom otevřel dveře, s bohorovnou pomalostí prošel až doprostřed sálu, a tam se zastavil.

Viktor Špaček